

Summary

Verborgen vervuilers

De wereldwijde gefinancierde uitstoot van de Nederlandse financiële sector

(Herziene versie november 2022)

Inleiding

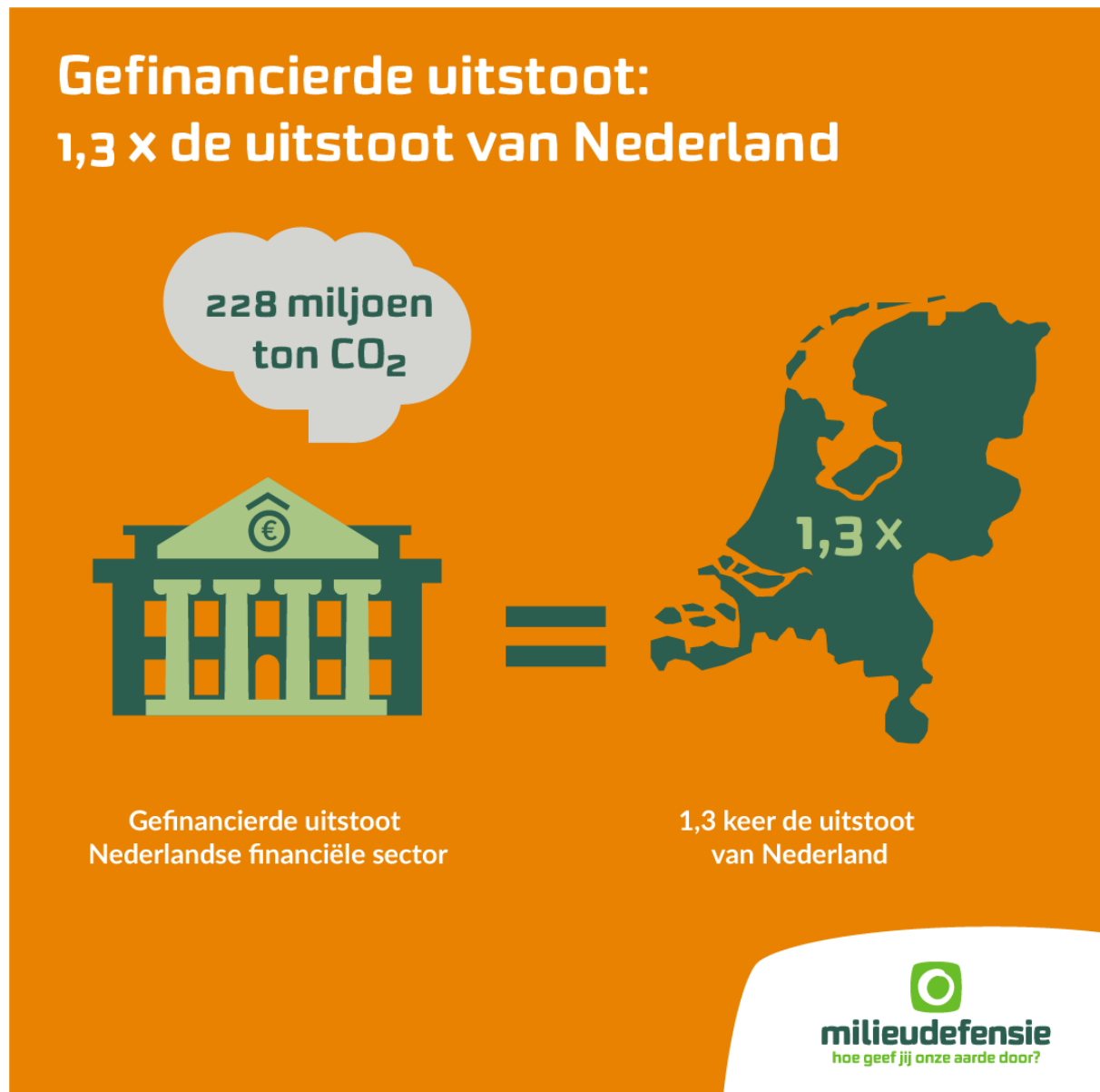
Nederlandse banken, verzekeraars en pensioenfondsen hebben in 2019 in een vrijwillig commitment beloofd om mee te doen met de aanpak van de klimaatcrisis. Maar uit nieuw onderzoek van Profundo blijkt dat de CO₂-uitstoot gelinkt aan hun wereldwijde leningen en investeringen in 2021 minstens anderhalf keer de uitstoot van Nederland bedroeg.¹ Ondanks hun enorme impact, scoorden de klimaatplannen van acht grote financiële instellingen ondermaats in de eerder dit jaar gepubliceerde Klimaatcrisis-Index. Milieudefensie roept regering en de Tweede Kamer op om financiële instellingen te verplichten hun activiteiten in lijn te brengen met het 1,5°C doel van het klimaatakkoord van Parijs.

---

¹ Waar in de tekst verwezen wordt naar CO₂-uitstoot wordt hiermee CO₂-equivalenten bedoeld.

Belangrijkste bevindingen

1,3 keer de uitstoot van Nederland

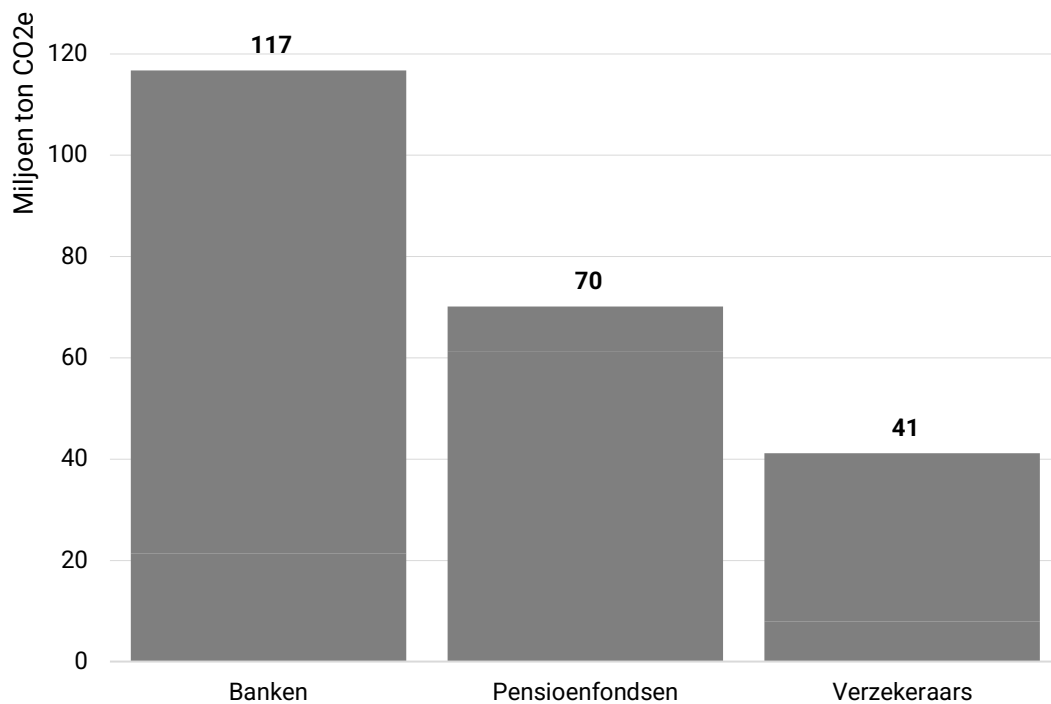
Profundo schat de wereldwijde gefinancierde uitstoot van de 13 onderzochte instellingen op 228 miljoen ton CO₂. Ter vergelijking: dat is 1,3 keer de binnenlandse uitstoot van Nederland. Gefinancierde emissies zijn de emissies die gegenereerd worden wanneer een bank geld leent aan bijvoorbeeld een olie- en gasbedrijf of wanneer een pensioenfonds belegt in een autofabrikant.

Banken zijn de grootste vervuilers

Figuur 1 toont de gefinancierde uitstoot van respectievelijk banken, pensioenfondsen en verzekeraars. Banken waren verantwoordelijk voor 117 miljoen ton CO₂, meer dan 51% van het totaal. De gefinancierde uitstoot van de banken is qua omvang vergelijkbaar met de binnenlandse uitstoot van industrie, elektriciteit en mobiliteit samen. De banken veroorzaken ook de meeste vervuiling per euro. Elk miljoen euro dat banken lenen aan bedrijven, veroorzaakt gemiddeld een uitstoot van 171 ton CO₂.

Figuur 1: Gefinancierde uitstoot (scope 1 en 2) van de Nederlandse financiële sector per type financier

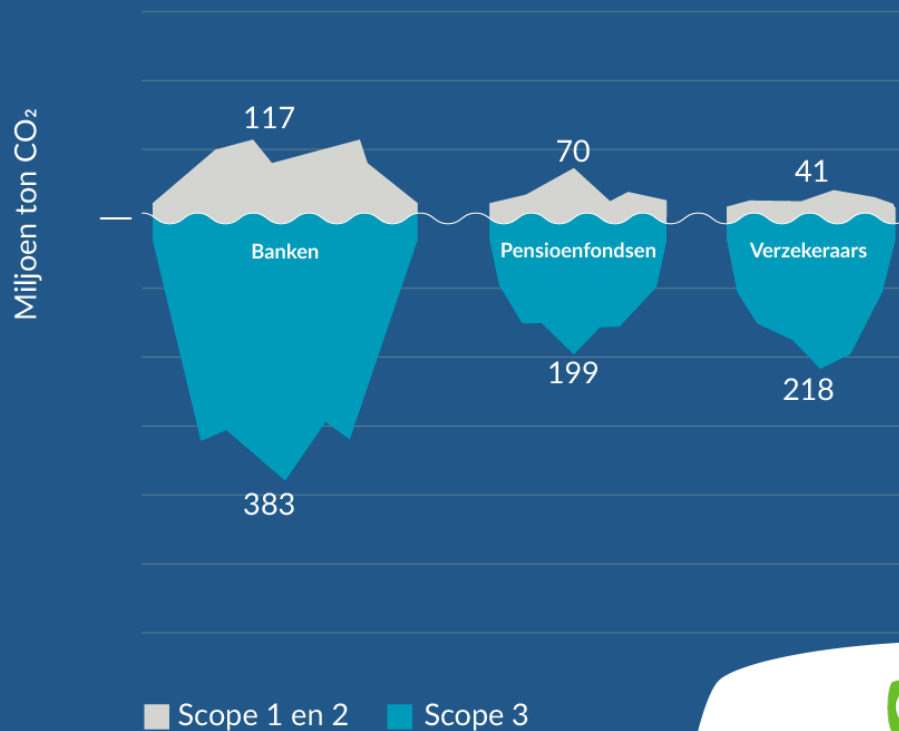
Topje van de ijsberg

Profundo's schatting heeft betrekking op 13 financiële instellingen en is gebaseerd op een beperkt aantal activaklassen (zie **Bijlage**). Een aanzienlijk deel van de activiteit van de financiële sector valt dus buiten de reikwijdte van het onderzoek. Het is daarom waarschijnlijk dat de gefinancierde uitstoot van de Nederlandse financiële sector in de praktijk nog aanzienlijk hoger ligt.

Bovendien houden de hierboven genoemde cijfers alleen rekening met de directe uitstoot (scope 1) en de indirecte uitstoot van ingekochte energie (scope 2) van de bedrijven in de portefeuilles van de financiële instellingen. Alle overige indirecte uitstoot (scope 3) van de bedrijven blijft buiten beeld. Voor bedrijven in sommige sectoren, zoals de olie- en gaswinning, valt het grootste deel van de uitstoot in scope 3.

Bij de berekening van de gefinancierde scope 3 uitstoot is er kans op dubbeltellingen. Een dubbeltelling kan zich voordoen wanneer bijvoorbeeld een pensioenfonds belegt in meerdere bedrijven die deel uitmaken van dezelfde waardeketen, zoals een oliebedrijf en een autofabrikant. Daarom wordt de gefinancierde scope 3 uitstoot afzonderlijk gerapporteerd van de gefinancierde scope 1 en 2 uitstoot.

De grootste gefinancierde uitstoot zit in de scope 3 van gefinancierde bedrijven

Profundo schat de gefinancierde scope 3 uitstoot van de Nederlandse financiële sector op 800 miljoen ton CO₂. Dat is meer dan drie keer zoveel als de gefinancierde scope 1 en 2 uitstoot. Ondanks mogelijke dubbeltellingen, is het de best mogelijke schatting door Profundo van de gefinancierde scope 3 uitstoot. De 228 miljoen ton CO₂ - op zichzelf al een omvangrijke uitstoot - is dus slechts het topje van de ijsberg.

Financiële instellingen nemen de gefinancierde scope 3 uitstoot vandaag nauwelijks mee in hun rapportages. Schattingen van de gefinancierde uitstoot zijn daardoor vaak onderschattingen.

Gebrek aan transparantie en vergelijkbare data

Het onderzoek maakt duidelijk dat het moeilijk blijft om van buitenaf goed zicht te krijgen op de gefinancierde CO₂-uitstoot van de financiële sector. Dit is te wijten aan gebrek aan transparantie door de financiële instellingen en gebrek aan data over de emissies van bedrijven.

Grote vervuiler, ondermaatse klimaatplannen

In 2019 ondertekende een 50-tal financiële instellingen een vrijwillig [“klimaatcommitment”](#). Daarin deden ze de belofte “een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het akkoord van Parijs”. Vanaf boekjaar 2020 zouden ze publiek rapporteren over het CO₂-gehalte van hun relevante financieringen en beleggingen. Uiterlijk in 2022 zouden ze actieplannen met uitstootreductiedoelstellingen voor 2030 bekend maken.

Nog in december 2021 [noemde](#) toenmalig minister van Financiën Wopke Hoekstra het vrijwillige klimaatcommitment hét instrument om te borgen dat de financiële sector in lijn handelt met het klimaatakkoord van Parijs en met het klimaatverdrag van Glasgow. Maar als borgingsinstrument heeft het commitment gefaald. Voor het boekjaar 2020 rapporteerde slechts 17% van de financiële instellingen over het CO₂-gehalte van alle relevante financieringen. Huidig minister van Financiën Sigrid Kaag moest kort na haar aantreden [vaststellen](#) dat de financiële sector zich niet aan het commitment houdt. Ze sprak de verwachting uit dat financiële instellingen gaan rapporteren over een groter deel van de balans en dat ze hun activiteiten in lijn brengen met het 1,5°C doel.

Klimaatplannen financiële instellingen schieten te kort

Legenda

goed	helpt gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen
goed op weg	zet stappen om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen
onvoldoende	doet weinig om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen
gevaarlijk	doet niks om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen
heel gevaarlijk	versnelt gevaarlijke klimaatverandering

In juli 2022 beoordeelde NewClimate Institute voor de [Klimaatcrisis-Index](#) de klimaatplannen van acht financiële instellingen. Allemaal schoten ze tekort om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen. Niet één van de financiële instellingen heeft sluitend beleid om de activiteiten in lijn te brengen met het 1,5°C doel.

Waar geen wil is, is een wet

Het onderzoek van Profundo toont aan dat de Nederlandse financiële sector een verborgen vervuiler is met een enorme klimaatimpact. De CO₂-voetafdruk van de leningen- en beleggingsportefeuilles terugdringen is niet alleen noodzakelijk om de klimaatcrisis aan te pakken, maar ook om financiële risico's in te perken.

Vrijwillige initiatieven vanuit de financiële sector hebben gefaald. Maar een duidelijk signaal van overheid of toezichthouders dat CO₂-intensieve activiteiten dringend en

snel moeten afgebouwd worden, blijft uit. Minister Kaag stelt verdere regulering in het vooruitzicht mocht begin 2023 onvoldoende voortgang bereikt zijn ten aanzien van de doelen van het klimaatcommitment. Milieudefensie vindt het hoog tijd is voor sturend overheidsbeleid gericht op de verduurzaming van de financiële sector.

Aanbevelingen voor de overheid

Dit kan de overheid doen

		
Wetgeving	Toezicht	Rapportage
Voer een wet in die van alle financiële instellingen eist dat ze een klimaatplan hebben en uitvoeren in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs.	Laat toezichthouders, zoals De Nederlandsche Bank, toezicht houden op de inhoud en de uitvoering van de klimaatplannen.	Informeert de Tweede Kamer elk jaar over de gefinancierde uitstoot van de financiële sector.

- Voer een wet in die van alle financiële instellingen eist dat ze een klimaatplan aannemen en implementeren in lijn met het 1,5°C doel van het Akkoord van Parijs.
- Laat relevante toezichthouders, zoals De Nederlandsch Bank, toezicht houden op de inhoud en de uitvoering van de klimaatplannen.

- Eis dat klimaatplannen van toepassing zijn op alle activaklassen en financiële diensten en concrete, tussentijdse doelstellingen bevatten in lijn met 1,5°C-compatibele uitstootreductiepaden met weinig of geen overshoot.
- Rapporteer jaarlijks aan het parlement over de gefinancierde emissies van de financiële sector, de toename en of afname ervan en de impact op de risico's voor het financieel systeem in Nederland.
- Pleit voor hogere risicoweging voor CO₂-intensieve activa in de minimumkapitaaleisen van het Europese kapitaaleisenraamwerk en vorm een groep van lidstaten die dit ook ondersteunen.

Aanbevelingen voor financiële instellingen:

Dit kunnen de bedrijven zelf doen

			
			
Klimaatplan	Geen geld naar fossiel	Geen geld naar de bio-industrie	Geen geld naar ontbossing
Publiceer een klimaatplan dat duidelijk aantoont hoe de bijdrage aan gevaarlijke klimaatverandering zal stoppen.	Stop per direct met het verstrekken van leningen en financiële diensten aan bedrijven die fossiele energie-projecten beginnen.	Stop per direct met lenen aan en beleggen in de intensieve veehouderij.	Stop per direct met lenen aan en beleggen in bedrijven die zorgen voor ontbossing en mensenrechtenschendingen.

milieudefensie
hoe geef jij onze aarde door?

- Publiceer een klimaatplan dat duidelijk aantoont hoe u uw bijdrage aan gevaarlijke klimaatverandering zal stoppen. Het plan moet inzicht geven in de

totale uitstoot in uw waardeketen, van toepassing zijn op alle activiteiten en financiële diensten en concrete, tussentijdse doelstellingen bevatten in lijn met 1,5°C-compatibele uitstootreductiepaden met weinig of geen *overshoot*.

- Stop met lenen aan en beleggen in grote bedrijven die geen klimaatplan hebben in lijn met het 1,5°C doel.
- Stop per direct met het verstrekken van project- en bedrijfsleningen en andere financiële diensten aan bedrijven die nieuwe downstream, midstream of upstream fossiele projecten beginnen.
- Stop per direct met lenen aan en beleggen in de intensieve veehouderij.
- Stop per direct met lenen aan en beleggen in grote bedrijven waarbij ontbossing en mensenrechtenschendingen in de keten zitten.
- Formuleer proactief engagement beleid met bedrijven waarvoor er een pad naar duurzaamheid is, door resoluties in te dienen op aandeelhoudersvergaderingen, actieve lobby richting de overheid en publieke stellingnames over sectoren die u uitsluit.

Contactgegevens

Jonas Hulsens, inhoudelijk medewerker financiële sector
jonas.hulsens@milieudefensie.nl

Bijlage

Beknopte methodologische toelichting

Het onderzoek spitste zich toe op:

- De drie grootste banken, samen goed voor ruim 70% van het balanstotaal van de Nederlandse banken.
  - o ABN AMRO
  - o ING Group
  - o Rabobank.
- De vijf grootste levensverzekeraars, met een gezamenlijk marktaandeel van bijna 80% van de levensverzekeringenmarkt.
  - o Achmea
  - o Aegon
  - o Athora²
  - o ASR Nederland
  - o Nationale Nederlanden³
- De acht grootste pensioenfondsen, goed voor zo'n 60% van het pensioenvermogen.
  - o Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP)
  - o Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid (bpfBOUW)
  - o Pensioenfonds Detailhandel
  - o Pensioenfonds Horeca & Catering (PH&C)
  - o Pensioenfonds Metaal & Techniek (PMT)
  - o Pensioenfonds van de Metalektro (PME)
  - o Pensioenfonds Vervoer⁴
  - o Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW)

Om de uitstoot van bedrijven in de leningen- en beleggingsportefeuilles toe te schrijven aan de financiële instellingen, heeft Profundo gebruik gemaakt van de methoden beschreven in de [PCAF-standaard](#). Die standaard is ontwikkeld door de financiële sector zelf en wordt door veel financiële instellingen gebruikt om hun gefinancierde emissies in kaart te brengen.

---

² Voor verzekeraar Athora was de samenstelling van de beleggingsportefeuille niet publiek beschikbaar. De gefinancierde uitstoot van deze instelling kon daarom niet geschat worden.

³ De vermogensbeheertak van Nationale Nederlanden werd tijdens de onderzoeksperiode verkocht aan de Amerikaanse Goldman Sachs groep. Daarom is beslist Nationale Nederlanden uit het onderzoek uit te sluiten.

⁴ Voor Pensioenfonds Vervoer was de samenstelling van de beleggingsportefeuille niet publiek beschikbaar. De gefinancierde uitstoot van deze instelling kon daarom niet geschat worden.

Profundo's schatting is gebaseerd op activaklassen en financiële diensten waarvoor voldoende informatie publiek voorhanden was, hetzij kosteloos, hetzij via de betalende databank Refinitiv. Het gaat om:

- Zakelijke leningen (banken)
- Underwriting van aandelen- en obligatie-uitgiftes (banken)
- Beleggingen in aandelen, bedrijfs- en staatsobligaties (verzekeraars en pensioenfondsen)

De schatting heeft betrekking op het jaar 2021. Voor de volledige methodologie, verwijzen wij naar het [rapport van Profundo](#).